

Nevládní neziskové organizace pro HEN

10. přednáška, 7. 12. 2005

Státní a evropská politika vůči NNO

Obsah - Literatura

- Modely struktur NNO

Když se řekne nezisková organizace, Simona Škarabelová

- Partnerství na místní, regionální a celostátní úrovni; princip partnerství a EU

Zpráva o neziskovém sektoru v ČR, Vajdová Tereza

Partneři nebo protivníci?

Část sociologického výzkumu Neziskový sektor před vstupem ČR do EU, Nadace Partnerství 2004

- Státní politika EVVO JMK - cvičení

Modely struktur NNO

1. Regionální partnerství bez vnitřní struktury

- Každá organizace sama za sebe v jednání s VS
- Zejména malé obce

2. Nestukturovaný NS při současné struktuře VS pro práci s VS

- Města někde předešla NNO
- Zvláštní útvar či nebo součást tiskového odb. či odb. vnitřních věcí
- Riziko klientismu – polarizace reg. partnerství do opozice
- Zvláštní případ – zapojení občanů a NNO do strateg plánování rozvoje místa

3. Nestrukturovaný NS, který využívá jednotnou informační centrálu

- Jedna NNO dělá filtr

Modely struktur NNO

4. Volná koalice NNO či komunitní koalice

- Koalice deleguje svého mluvčího

5. Mandatorní koalice

- Mandáty k jednání ve jménu koalice
- Volený zástupce = manažer koalice
- Vznikají zejména tam, kde hrozí zábrany rozvoje partnerství, nebo naléhavá situace

6. Grémium neziskových organizací

- Hlavním posláním poskytovat NS info a vytvářet komunikační platformu
- Členové grémia se během roku pravidelně scházejí
- Vychází z demokratických principů, leaderi se musí těšit obecnému respektu komunity

Princip partnerství, SF EU a NNO

- PRINCIP PARTNERSTVÍ = jeden ze základních principů hosp. a soc politiky EU
- prioritně v oblasti ŽP a sociálních služeb
- NNO v ČR se v letech 1999 - 2002 zapojily do přípravy díky vlastní iniciativě
- na národní úrovni NNO v monitorovacích výborech OP a v expertních skupinách
- na úrovni krajů NNO ve Výborech regionálního rozvoje zřizovaných při Regionálních radách jednotlivých regionů soudržnosti SROP

X náklady platí domovská NNO

Koncepce spolupráce krajů s NNO

- vznik krajů v roce 2000 – hledání koncepcí
- různé přístupy ke spolupráci s NNO
 - náplň činnosti některého z odborů
 - pracovní skupina nebo komise
 - funkce koordinátora pro NNO
- NNO většinou iniciátor komunikace – neformální kontakty
- kraje raději komunikují s jednotlivými NNO než s oborovými asociacemi, pokud tak s těmi zřízenými na úrovni krajů

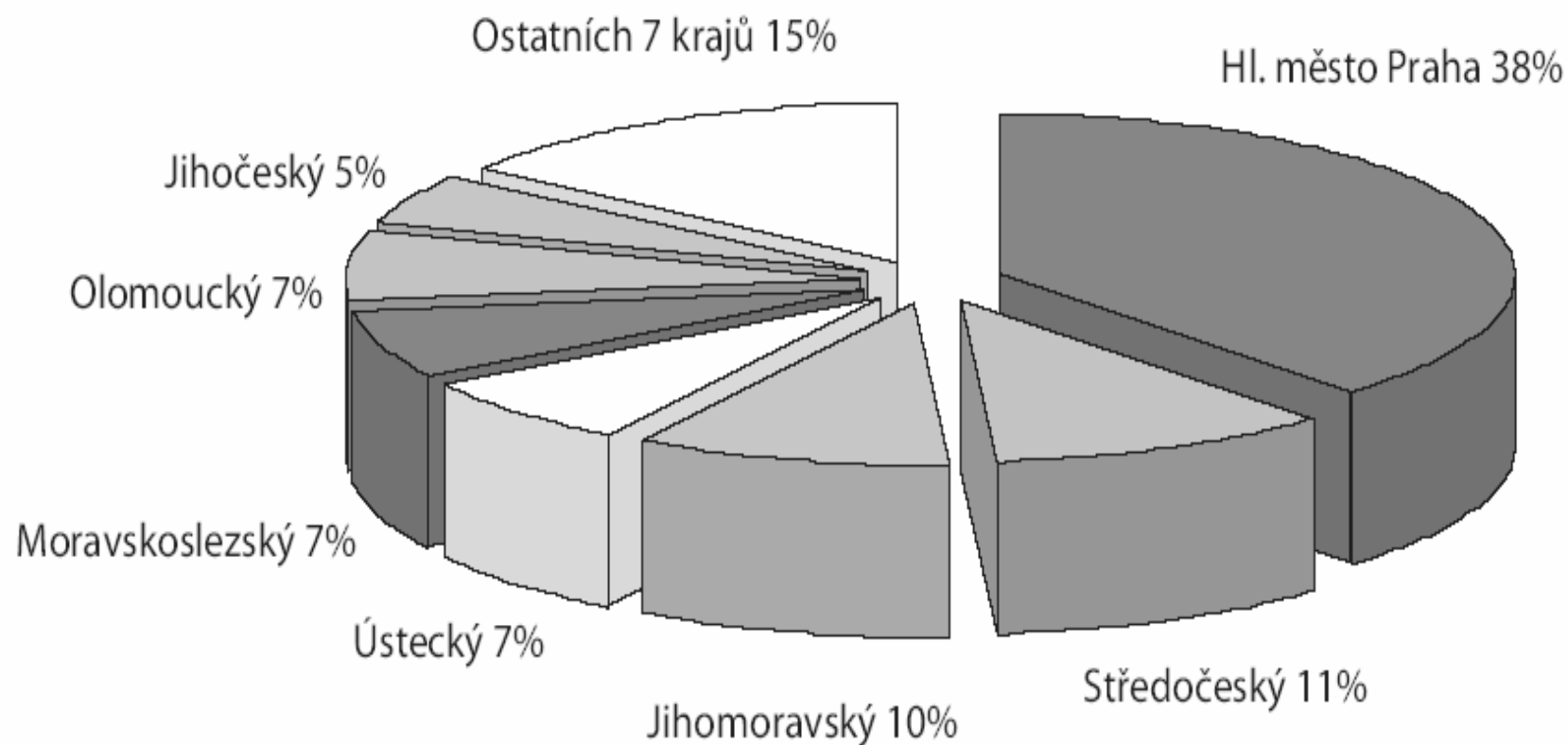
Výzkum Spiralis 2003: Cesty k efektivní komunikaci krajů a NNO

- Kraje vnímají NNO především jako partnery spolupráci, potom jako poradce a poskytovatele služeb
- NNO vnímají kraj především jako poskytovatele dotací

Kraje a dotace NNO

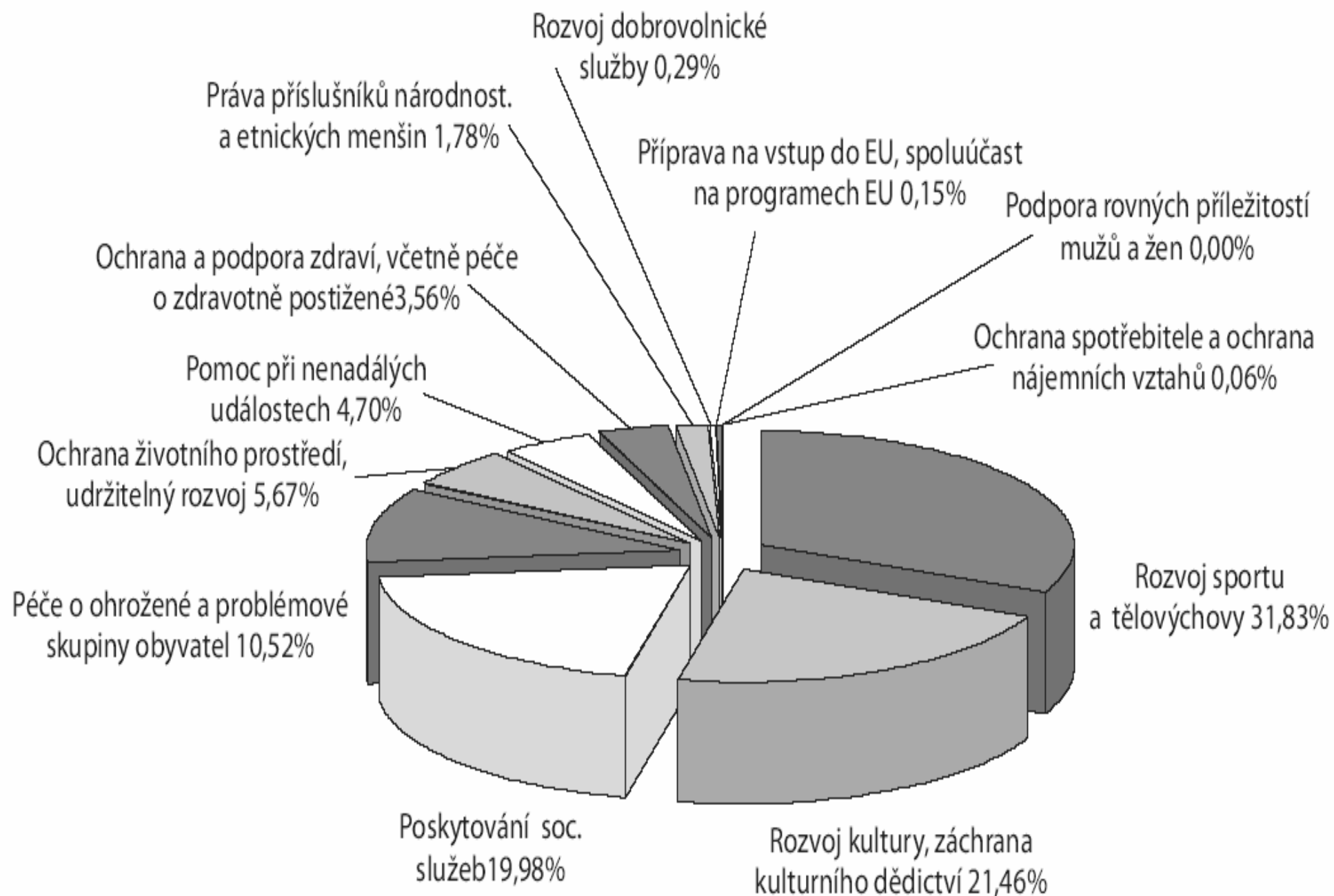
- Grantová schémata – odrážejí priority
- Dotace – zvláštní schémata odborů
- Služby – servis pro kraj

Obrázek 15 Dotace NNO podle krajů a hlavních oblastí za rok 2003

Pramen: Rozbor 2003, <http://wtd.vlada.cz>

Obrázek 19 Podpořené hlavní oblasti z rozpočtu krajů v roce 2003

Pramen: Rozbor 2003, <http://wtd.vlada.cz>

Tabulka 14 Podpořené oblasti z rozpočtů krajů v roce 2003 (v %)

	P	Z	MS	O	Pa	JM	V	KR	JČ	PL	L	Ú	SČ	K	Průměr
Soc.sloužby	23	29	39	8	20	34	14	28	3	20	11	2	12	10	18,07
Zdraví	2	8	5	0,17	0,45	4	0,01	7	3	0,51	4	6	10	13	4,51
Životní prostředí	2	5	2	0,30	12	5	4	7	0,41	13	3	5	26		6,05
Sport	37	10	9	87	27	32	33	7	13	17	17	9	29	33	25,71
Kultura	24	21	20	4	31	18	26	28	28	25	47	9	23	24	23,43
Práva menšin	1	5	0,29		3	0,01		3			2	14		0,33	2,05
Problémové skupiny	11	21	23	0,66	4	6	23	19	20	22		10		20	12,83
EU		0,15	2	0,16	0,31				33	0,34					2,57
Nenadálé události					1	1				1,67		45			3,48
Dobrovolnická služba		0,85		0,11				0,66			16				1,26
Spotřebitelé					2										0,14
Rovné příležitosti								0,14							0,01

Pramen: Sestaveno na základě údajů z Rozboru 2003

Ústřední státní správa a NNO

STÁT DVĚ HLAVNÍ ROLE VŮČI NNO:

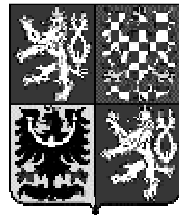
1. Právní rámec pro existenci
2. Poskytování finančních prostředků
 - ⇒ nákup služeb – MPSV, MV, MK
 - ⇒ podpora rozvoje – MŠMT, MŽP, Mze
3. Spolupráce při řešení problémů
 - ⇒ kompetence – poslán

Většinou ad hoc

X systematicky:

- ❖ **MŽP** - Zelený kruh, ČSOP
- ❖ **MŠMT** – sportovní NNO
- ❖ **Mze** – myslivci, včelaři, rybáři

VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY

USNESENÍ
VLÁDY ČESKÉ REPUBLIKY
ze dne 7. února 2001 č. 114 + P

o Zásadách vlády pro poskytování dotací
ze státního rozpočtu České republiky
nestátním neziskovým organizacím ústředními orgány státní správy

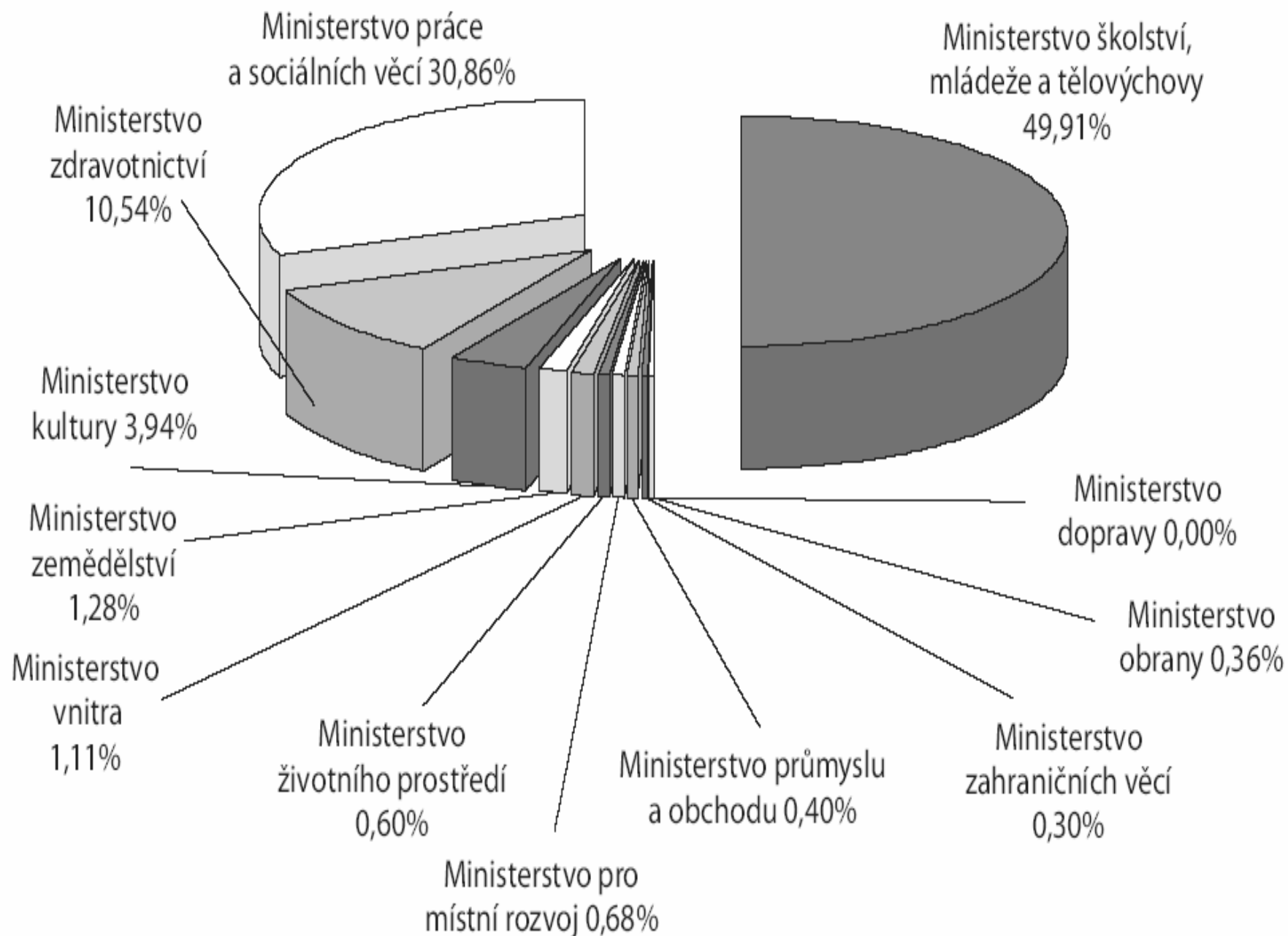
Tabulka 7 Dotace ministerstev v letech 2002 a 2003 (v tis. Kč)

Ministerstvo	2002			2003		
	Investiční	neinvestiční	Celkem	Investiční*	neinvestiční	celkem
MD	0	0	0	0	6 771	6 771
MO	0	11 618	11 618	0	7 657	7 657
MZV	0	9 586	9 586	0	11 081	11 081
MPO	0	12 906	12 906	0	15 328	15 328
MMR	3 150	18 607	21 757	5 300	24 045	29 345
MŽP	0	19 194	19 194	0	22 000	22 000
MV	0	35 372	35 372	0	36 454	36 454
MZE	1 000	40 026	41 026	4 000	37 000	41 000
MK	10 266	115 685	125 951	90 733	385 836	476 569
MZD	67 242	269 620	336 862	45 127	285 912	331 039
MPSV	50 176	935 664	985 840	61 315	1 297 695	1 359 010
MŠMT	550 300	1 044 197	1 594 497	429 121	1 052 807	1 481 928
Celkem	682 134	2 512 475	3 194 609	635 596	3 182 586	3 818 182

* Dotace na reprodukci majetku

Pramen: Rozbor 2002, 2003

Obrázek 8 Dotace NNO z rozpočtů jednotlivých ministerstev za rok 2002

Tabulka 8 Podpora NNO dle hlavních oblastí dotační politiky z úrovně ministerstev (v tis. Kč)

Oblast	Celkem za rok 2002*	Celkem za rok 2003*
Poskytování soc. služeb	933 956	1 361 405
Ochrana a podpora zdraví, včetně péče o zdravotně postižené	302 885	298 988
Ochrana životního prostředí, udržitelný rozvoj	63 497	74 450
Rozvoj kultury, záchrana kulturního dědictví	84 315	426 754
Příprava na vstup do EU, spoluúčast na programech EU	63 073	21 785
Rozvoj sportu a tělovýchovy	1 414 978	1 295 639
Podpora rovných příležitostí mužů a žen	0	0
Práva příslušníků národnost. a etnických menšin	63 279	65 703
Péče o ohrožené a problémové skupiny obyvatel	238 319	243 461
Ochrana spotřebitele a ochrana nájemních vztahů	17 401	20 343
Pomoc při nenadálých událostech	12 907	0
Rozvoj dobrovolnické služby	Ne	1 139
Celkem	3 194 610	3 809 667

Tabulka 10 Podpořené oblasti z rozpočtů ministerstev v roce 2003 (v %)

	MD	MPSV	MZV	MŽP	MK	MMR	MV	MPO	MŠMT	MZ	MO	MZE	Průměr
Soc.sloužby		100									31		10,92
Zdraví					1	14				86		15	9,67
Životní prostředí				100		61						84	20,42
Sport	100						65		85		42		24,33
Kultura			57		88				0,14		25	0,54	14,22
Práva menšin					9		10		1				1,67
Problémové skupiny					0,12				13	14	0,98		2,34
EU			43		2	8			0,39				4,45
Ochrana spotřebitele						17		100				0,24	9,77
Nenadálé události							23				0,65		1,97
Dobrovolnická služba							2			0,12			0,18

Pramen: Sestaveno na základě údajů z Rozboru 2003.

MŽP - granty na podporu NNO

- od roku 1997 podpořeno 1325 organizací částkou 135 mil
- Ročně rozdělováno cca 20 mil Kč

Výběrové řízení 2005

- Do veřejného výběrového řízení přihlásilo 165 NNO celkem **456** projektů.
- Obálková komise posoudila formální náležitosti přihlášených projektů a vyřadila 17 projektů předložených 12 organizacemi - nebyl dodržen předepsaný způsob podání.
- Zbylých **439** projektů s celkovým požadavkem **68 240 587 Kč** postoupila obálková komise k hodnocení expertní komisi.
- Expertní komise posuzovala projekty ve třech subkomisích. Předsedou expertní komise byl ministr životního prostředí RNDr. Libor Ambrozek, který jmenoval předsedy jednotlivých subkomisí.

MŽP - granty na podporu NNO 2005

Skupina programů	Počet projektů	Požadavky v Kč
Skupina programů A - Ochrana přírody a krajiny - koordinační projekty ÚVR ČSOP	3	6 500 000
Skupina programů A - Ochrana přírody a krajiny A4 - A10	58	5 963 221
Skupina programů B - Zapojování veřejnosti do rozhodování v oblasti ŽP a udržitelný rozvoj na regionální úrovni	107	16 500 021
Skupina programů C - Environmentální vzdělávání, výchova a osvěta	271	39 277 345
Vyřazené obálkovou komisí	17	
Celkem	456	68 240 587

Rada vlády pro NNO

- základní institucionální forma spolupráce NNO s vládou
- vznikla v roce 1992 jako rada pro nadace
- stálý iniciativní a poradní orgán, součást úřadu vlády
- nemá výkonné kompetence

Složení:

- vedena členem vlády
- NNO (min. 50 %)
- Ústřední orgány státní správy
- Kraje

Výbory RNNO

- Výbor RNNO pro spolupráci s regiony
- Výbor RNNO pro spolupráci s EU
- Výbor RNNO pro NIF

Výbory RNNO

- Výbor RNNO pro spolupráci s regiony
- Výbor RNNO pro spolupráci s EU
- Výbor RNNO pro NIF

Participace a partnerství

⇒ Zpráva o neziskovém sektoru, T. Vajdová

- správci veřejných rozpočtů by měli důsledně podporovat uplatňování principu partnerství ve vazbě na SF EU
- obce i kraje by měly být iniciativnější v hledání partnerů z řad NNO
- ministerstva by měla pracovat s oborovými střešními NNO, aby tak umožnila existenci silných partnerů
- řídicí orgány by měly zvyšovat podíl NNO na řízení využívání SF

Partneři nebo protivníci?

*Část sociologického výzkumu Neziskový sektor před vstupem ČR do EU,
Nadace Partnerství 2004*

Jaký je potenciál zkoumaných organizací ovlivnit společenské dění nebo alespoň dění v oblasti ochrany životního prostředí, trvale udržitelného rozvoje a rozkvětu života komunit?

Co můžeme pod pojmem potenciál v této souvislosti rozumět?

Nakolik je tento potenciál ovlivněn spoluprací s jinými společenskými aktéry – nevládními organizacemi, státní správou a samosprávou, popřípadě dalšími subjekty?

Souhrn zjištění

Pozitivní je skutečnost, že na komunální úrovni (obecní úřady, magistráty) jsou vzájemné vztahy hodnoceny významně častěji jako dobré až velmi vstřícné a spolupracující než jako negativní či otevřeně konfliktní.

U **vztahů s krajskými úřady** již není převaha pozitivních vztahů tak zřetelná, četnost zmínek o dobré spolupráci jen mírně převýšila nad zkušeností konfliktů či opozice. Důvodem je patrně i fakt, že „*přesunem určitých věcí na kraj některé kontakty a vztahy upadly a musí se vytvořit nové*“; přechod od okresní ke krajské samosprávě vzdálil (geograficky i v přeneseném smyslu slova) úřady tohoto stupně samosprávy od místního života a navíc proběhl poměrně nedávno.

Vztahy k Ministerstvu životního prostředí ČR (na něž jsme se v rozhovoru výslovně nezeptali) spontánně zmínila jen malá část respondentů, takže nelze vyvodit obecné závěry. Přesto může být zajímavé, že jen jeden respondent z desíti se ke spolupráci s MŽP vyjádřil negativně.

Souhrn zjištění

S jistotou lze říci, že většina organizací se v současnosti cítí být partnerem nebo spolupracovníkem státní správy nebo samosprávy (příp. vyhledávaným expertem), spíše než protivníkem či „nepřítelem“.

ALE

Zatímco u „komunitních či terénních“ organizací významně převažují pozitivní vztahy nad negativními (zejména u vztahů k obecním úřadům a magistrátům, ale toto zjištění je signifikantní i u vztahů ke krajům), u druhého podsouboru (watch-dogs či „legislativců“) naopak mírně převažují vztahy negativní nad pozitivními.

Souhrn zjištění

Překvapivě velká část organizací se pokouší ovlivňovat environmentální sektor a veřejné dění i aktivní účastí v místní politice: Asi desetina souboru má své zástupce v zastupitelstvech a jejich komisích a další stejně početná skupina se o vstup do místní politiky snaží, byť momentálně neúspěšně.

Současně ovšem téměř polovina dotázaných vnímá neziskový sektor do určité míry i jako konkurenční prostředí. Je pozitivní, že tato konkurence je vesměs hodnocena jako „*překonatelný problém*“ nebo dokonce jako „*zdravá*“.

Souhrn zjištění

Poměrně často respondenti považují za své významné partnery také vzdělávací instituce všeho druhu (nejčastěji vysoké školy) a odborníky v oblasti ochrany životního prostředí. V menší míře jsou zmiňovány také podnikatelské subjekty a Správy chráněných krajinných oblastí.

Souhrn zjištění

Pokud jde o **spolupráci s veřejností**, více než tři čtvrtiny organizací ji vnímají jako součást svého **poslání** anebo přinejmenším jako jednu z priorit či hlavních cílů organizace. Převážná většina z nich zároveň deklaruje využívání konkrétních a **aktivních metod zapojování veřejnosti** a uvádí příklady projektů či kampaní, v nichž byly tyto metody aplikovány. Ovšem asi jedna čtvrtina organizací, které se ke spolupráci s veřejností hlásí, zmínila jen pasivní způsoby oslovování občanů či zůstala pouze u vágních vyjádření a obecných proklamací.

Souhrn zjištění

Celým výzkumem prostupuje přesvědčení respondentů, že společenský vliv neziskových organizací je zesilován také tehdy, pokud se organizace **dokáží vzájemně spojit** a naplňovat své cíle společně. Jak bylo možné očekávat, drtivá většina organizací v našem souboru spolupracuje s jinými NNO působícími v oblasti ochrany životního prostředí a téměř bez výjimky tato partnerství považuje za stěžejní pro dosažení svých úspěchů.

Souhrn zjištění

V kontextu úvah o společenské roli a významu nevládních organizací jsme respondenty požádali o určitou reflexi užitku jejich organizace pro společnost. Přes značnou dávku skromnosti ve výpovědích lze říci, že drtivá většina dotázaných věří ve smysluplnost práce vlastní organizace:

Převážná většina respondentů (asi osm z deseti) zakládá svůj kladný názor na organizaci na **přesvědčení o nezbytnosti a užitečnosti** práce, již pro společnost vykonává. Několik z nich (asi jedna desetina celkového počtu) se navíc domnívá, že činnost jejich organizace je do určité míry jedinečná a že by s jejich hypotetickým zánikem vznikla jen stěží zaplnitelná mezera.

Malá část organizací (asi jedna desetina) – převážně komunitní spolky – více než přesvědčení o nezbytnosti práce, kterou pro společnost vykonávají, **zdůrazňuje spíše rozvíjení kvality života společnosti** (např. ve smyslu kulturního a společenského vyžití spoluobčanů).